

a BME Vegyész-mérnöki Karán az Ipari Elméleti Kémiai Tanszék, majd – átszervezése után – a Fizikai Kémiai Tanszék professzora. Kutatóintézeti igazgatóként és tanszékvezetőként egyaránt kimagasló érdemeket szerzett a modern szemléletű fizikai kémiai kutatás és oktatás megteremtésében. Az MTA 1946-ban levelező, 1954-ben rendes taggá választotta. Éveken át volt elnöke az MTA fizikai kémiai főbizottságának, illetve radiokémiai bizottságának. A keletnémet Berlini Tudományos Akadémia külső tagja, a Francia Kémiai Társaság (SCF) és az Osztrák Kémikusok Egyesülete (GÖCH) tiszteleti tagja volt. Huszonöt éven át volt elnöke az IUPAC magyar bizottságának. 1957-től 1972-ig elnöke, majd tiszteletbeli elnöke volt a Magyar Kémikusok Egyesületének.

Nagy Lajos György (1930–1999)

a Schay Géza nevével fémjelzett hazai adszorpciós iskola nemzetközileg is elismert meghatározó-továbbvivő egyénisége. 1953-ban a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyész-mérnöki Karán szerzett kitüntetéses vegyész-mérnöki diplomát. Kezdetől fogva a BME Fizikai Kémia Tanszékén dolgozott, 1986 és 1994 között annak vezetőjeként. 1971-ben elegyadszorpciós kutatási eredményeivel lett az MTA kémiai tudományok doktora. Felületkémiai munkásságát 1981-ben Buzágh Aladár-fődíjjal ismerték el. Úttörő munkát végzett a radiokémiai kutatások megindításában és oktatásának bevezetésében. Négy évig dékánhelyettesként, majd

hat évig dékánként szolgálta a Vegyész-mérnöki Kart. 1980-tól 1994-ig az MTA Kémiai Tudományok Osztályának tanácskozó tagja, a radiokémiai bizottság társelnöke. A Magyar Kémikusok Egyesülete Kolloidkémiai és Reológiai Szakosztályának társelnöke, a Magyar Kémiai Folyóirat szerkesztőbizottságának tagja

L. K.

A szokások hatalma: a 2019-es IgNobel-díjak

A mulatságos, de elgondolkoztató tudományos eredményeket elismerő IgNobel-díjakat 29. alkalommal adták át 2019. szeptember 12-én a Harvard Egyetemen (videó: <https://www.youtube.com/watch?v=mfzs8ZIPVIA>). Szokás szerint ebben az évben is volt az ünnepségnek központi fogalma: a *szokások*. Szokás szerint valódi Nobel-díjasok is aktívan részt vettek a programban: 2019-ben ezek Eric Maskin (2007, közgazdaságtan), Rich Roberts (1993, orvostudomány) és Jerry Friedman (1990, fizika) voltak. Szokás szerint volt papírpilóta-dobálás; szokás szerint megvoltak a 24/7 előadások, amelyekben először 24 másodpercben kell ismertetni tudományos eredményeket, majd 7 szóban összefoglalni őket; szokás szerint egy miniperát is bemutatnak, ennek a címe *A szokások rabjai* (Creatures of habit) volt.

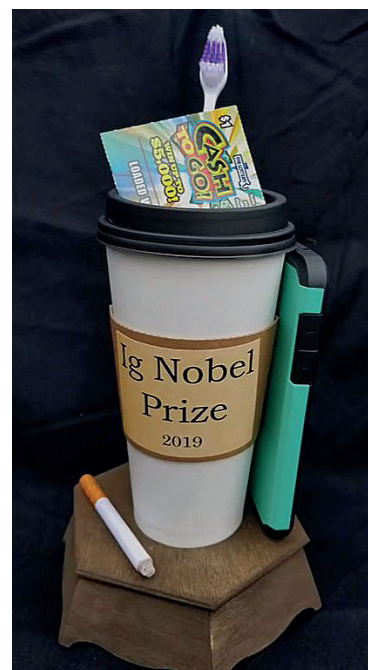
A szokásoktól eltérően a másfél órás ceremóniának ezúttal volt komoly és megható része is. Megemlékeztek a 2018 decemberében, 93 éves korában elhunyt Roy Glauberről, aki az IgNobel-díj egymást követő átadásain húsz éven át söpörte a pa-

pírpilótákat a színpadról. A 2005-ös ünnepséget azért hagyta ki, mert fizikai Nobel-díjat kapott. Speciálisan erre a célra készített seprűjét egy harvardi fizikus kollégája, Mikhail Lukin vette át.

A szokások hatalma a kémiai IgNobel-díj odaítélésénél látványosan érvényesült. 2018-ban az emberi nyál tisztítószerként való felhasználását vizsgáló munkát ismerték el, s a következő évben is folytatódott a nyálás témákon való rágódás: a díjat Shigeru Watanabe, Mineko Ohnishi, Katori Imai, Eiji Kawano és Seiji Igarashi japán kutatók vihették haza 1995-ben publikált cikkükért, amelyben az ötéves gyermekek szájában termelődő nyál térfogatát határozták meg (*Archives of Oral Biology* **1995**, 40, 781–782). A kitüntetést a szerzők nevében Shiguru Watanabe vette át a tudományos munkában annak idején kísérleti alanyként részt vállaló gyermekei társaságában.

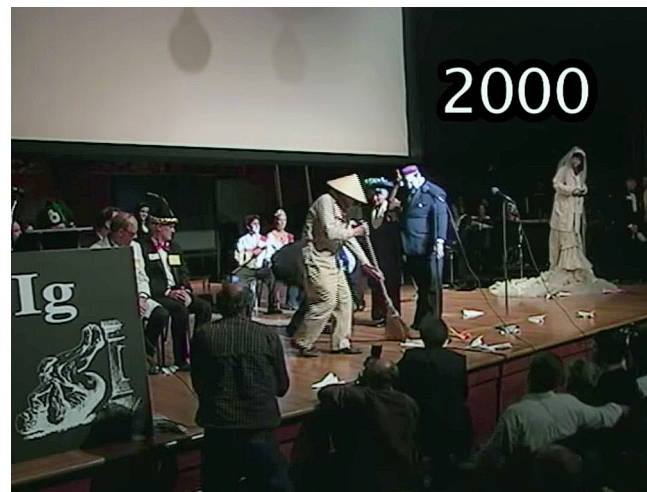
A további díjazottak:

• Orvostudomány: Silvano Gallus (Olaszország) annak bizonyításáért, hogy a pizzaevésnek egészségmegőrző hatása lehet

abban az esetben, ha a pizzát Olaszországban készítik és fogyasztják el (*International Journal of Cancer* **2003**, 107, 283–284).

• Orvostudományi oktatás: Karen Pryor és Theresa McKeon (USA) egy állatkísérletekből ismeretes tanítási technika sebészek képzésében való eredményes felhasználásáért (*Clinical Orthopaedics and Related Research* **2016**, 474, 945–955).

- **Biológia:** Ling-Jun Kong, Herbert Crepez, Agnieszka Górecka, Aleksandra Urbanek, Rainer Dumke, és Tomasz Paterek (Szingapúr, Ausztria, Kína, Németország, Lengyelország, USA, Bulgária) annak bizonyításáért, hogy mágneses térben a döglött csótányok másképpen viselkednek, mint az élő csótányok (*Scientific Reports* **2018**, 8, 5140).
- **Anatómia:** Roger Mieusset és Bourras Bengoudifa (Franciaország) a férfi nemi szervben kialakuló hőmérsékleti kiegyensúlyozatlanság feltérképezéséért ruhát viselő, illetve nem viselő francia postásokon

végzett kísérletsorozatban (*Human Reproduction* **2007**, 22, 2178–2182).

- **Mérnöki tudományok:** Iman Farahbakhsh (Irán) csecsemők pelenkacseréjét elvégző gép feltalálásáért (10034582-as számú USA szabadalom).
- **Közgazdaságtan:** Habip Gedik, Timothy A. Voss és Andreas Voss (Törökország, Hollandia és Németország) annak vizsgálatáért, hogy melyik ország papírpénze jelent nagyobb baktériumfertőzési kockázatot (*Antimicrobial Resistance and Infection Control* **2013**, 2, 22).

- **Béke:** Ghada A. bin Saif, Alexandru Pa-poiu, Liliana Banari, Francis McGlone, Shawn G. Kwatra, Yiong-Huak Chan és Gil Yosipovitch (UK, Szaúd-Arábia, Szingapúr, USA) a viszkető testrészek megvakarásával létrejövő kellemes érzés kvantitatív méréséért (*British Journal of Dermatology* **2012**, 166, 981–985).

- **Pszichológia:** Fritz Strack (Németország), aki először azt fedezte fel, hogy egy szá-jban tartott toll mosolygást idéz elő és boldogságot okoz, majd meg is cáfolta ezt a következtetést (*Frontiers in Psychology* **2017**, 8, 702).

- **Fizika:** Patricia Yang, Alexander Lee, Miles Chan, Alynn Martin, Ashley Edwards, Scott Carver és David Hu (USA, Taivan, Ausztrália, Új-Zéland, Svédország, UK) annak megértéséért, hogy az Ausztráliában élő növényevő emlősök, a vombatok ürüléke miért kocka alakú (71st Annual Meeting of the APS Division of Fluid Dynamics **2018**, E19.0000).

Ha valakinek a díjak vagy a díjazottak nem kellően szokványosak vagy éppen nem kellően szokatlanok, az 2020. szeptember 17-én élőben követheti majd a harmincadik IgNobel-díjátadót.

Lente Gábor